

## **Rettleiing**

### **til Kontrakt om kunstoppdrag mellom Kunst i offentlege rom (KORO) og Kunstnaren (Kunstkontrakten)**

Norske Bildekunstnarar (NBK), Norske Kunsthandverkarar (NK) og BONO har anbefalt *Alminnelege vilkår for kontrakt om kunstoppdrag mellom Kunst i offentlege rom (KORO) og Kunstnaren* og gitt faglege innspel til Rettleiinga.

Utgitt av KORO, januar 2010

## Innhald

Punkta samsvarer med punkta i Vilkåra.

Innleiing .....	3
1. Verkeområde .....	3
2. Kontraktdokument.....	3
3. Kunstkonsulent og kunstutval.....	5
4. Gjennomføringsplan .....	6
5. Partane sin rett til å bryte Kunstkontrakten.....	7
6. Krav til Verket .....	8
7. Forsikring.....	8
8. Forhold på byggeplassen .....	9
9. Fristar, framdrift og tilleggsbetaling .....	9
10. Endringar og avbestilling.....	10
11. Kontraktsum .....	10
12. Betaling og fakturering .....	11
13. Overtaking.....	11
14. Eigeomsrett og forvaltning.....	12
15. Opphavsrett og utnytting av Verket.....	13
16. Misleghald .....	16
17. Oppmannsavgjerd.....	18
18. Tvist.....	18
Ordforklaringar .....	19
Tilvising til lover, forskrifter, osv.....	20

## Innleiing

Denne rettleiinga er utarbeidd av KORO med sikte på å utfylle og forklare KOROs kontrakt mellom KORO og Kunstnaren: *Kontrakt om kunstoppdrag mellom Kunst i offentlege rom (KORO) og Kunstnaren*, heretter kalla *Kunstkontrakten*. Den juridiske språkdrakta til Kunstkontrakten tar vare på det nødvendige presisjonsnivået som trengst om det oppstår tvil eller usemje om oppdraget undervegs. Rettleiinga skal ikkje tolkast juridisk, men forklarar Kunstkontrakten i ei språkdrakt som er meir relatert til virket til kunstnaren. Rettleiinga inneheld også nokre eksempel og ordforklaringar (side 19). Rettleiinga inneheld ikkje nødvendigvis forklaringar på kva for lover, forskrifter og forpliktingar som ligg til grunn i punkta, men det finst ei liste med slike tilvisingar heilt til slutt.

Kunstkontrakten består av eitt hovuddokument med fleire vedlegg. Hovuddokumentet skal underteiknast av begge partar og inneheld konkrete opplysningar om det aktuelle oppdraget. Vedlegg A til Hovuddokumentet er *Alminnelege vilkår for kontrakt om kunstoppdrag mellom Kunst i offentlege rom (KORO) og Kunstnaren*, heretter kalla *Vilkåra*. Dette er dei generelle vilkåra til kontrakten/oppdraget. Rettleiinga går punktvis gjennom Vilkåra. Punkta samsvarer med punkta i Vilkåra (1. Verkeområde, 2. Kontraktdokumenta, osv.).

## 1. Verkeområde

Med verkeområde meiner vi kva for kunstprosjekt Vilkåra kan nyttast på. Vilkåra er laga for kunst som skal bli produsert/utført av ein kunstnar i eit bygg eller anna offentleg rom. Vilkåra gjeld for alle fasar av utføringa, frå idé og planlegging til ferdigstilt verk. Det er ein føresetnad at kunstverket har ei fysisk form og blir oppført for å vare i ei viss tid. Vilkåra gjeld altså ikkje for innkjøp av eksisterande verk, relasjonelle prosjekt eller performance. Omgrepet *Verket* blir nytta som definisjon, sjølv om oppdraget omfattar konseptuelle arbeid, bygningsintegreerte arbeid eller andre kunstprosjekt som ein ikkje nødvendigvis ser på som eit verk i samsvar med Åndsverklova.

[Eksempel på verk som inngår i verkeområda til Kunstkontrakten:](#)

[Lydinstallasjon i mottakshallen på ein flyplass](#)

[Glasfelt i vindaug på Statens hus](#)

[Bauta i ei rundkøyring på ein statleg veg](#)

[Videokunst på fasaden til ein politistasjon](#)

[Eksempel på verk som \*ikkje\* inngår i verkeområda til Kunstkontrakten:](#)

[Performativ handling under ei grunnsteinsnedlegging](#)

[Innkjøp av eit måleri på auksjon](#)

## 2. Kontraktdokument

Kunstnaren si skildring av prosjektet, budsjettet til KORO, framdrifta til bygget og forhold på byggeplassen dannar til saman heilskapsbildet av eit oppdrag. Rettane og pliktane til KORO og Kunstnaren er konkretisert i vedlegga. Behovet for vedlegga avhenger av kva for type oppdrag det er snakk om.

Hovuddokumentet omfattar dei spesifikke premissane for det konkrete oppdraget, så som typen oppdrag, kontraktsum, generelle fristar og eventuelle særskilte avgjerder som avvik frå Vilkåra (vedlegg A).

Eksempel på særskilte avgjerder:

Realiseringa føreset at forslaget til Kunstnaren er godkjent av Plan- og bygningsetaten

Gjennomføringsplanen til Kunstnaren må inkludere løysingar for belysning  
Kunstnaren må presentere alternativ fargebruk

Hovuddokumentet skal signerast av begge partar. Til Kunstkontrakten er det fleire vedlegg. Av dei skal A–D vere vedlagt. E–H kan vere eller bli vedlagt.

Kontraktdokumenta utfyller kvarandre etter alminnelege tolkingsprinsipp, mellom anna ved at det spesielle går før det generelle, og at det yngste dokumentet går før det eldste. Rekkefølga på vedlegga viser til sannsynleg gang i framdrifta til oppdraget.

### **Vedlegg A: Vilkåra**

*Alminnelege vilkår for kontrakt om kunstoppdrag mellom Kunst i offentlege rom (KORO) og Kunstnaren* er dei generelle vilkåra som gjeld i eit oppdrag frå KORO. Vilkåra gjeld uavhengig av størrelsen på oppdraget og om det er eit autonomt verk eller integrert arbeid. Vilkåra er utarbeidd på grunnlag av Åndsverklova og Kjøpslova og er så godt som råd er tilpassa reglar og avtalar som gjeld for byggebransjen. I tillegg er dei andre pliktene til KORO som statleg verksemd ivaretatt, mellom anna etiske krav til, og lov om, offentlege kjøp, krav om universell utforming samt miljøleing i staten (Grøn stat).

### **Vedlegg B: Godkjend gjennomføringsplan**

(Gjennomføringsplan – sjå punkt 4.1 i Rettleiinga.)

Basert på oppdraget frå KORO og forslaget til Kunstnaren blir prosjektet vidareutvikla og skildra i gjennomføringsplanen til Kunstnaren. Innleveringsfrist for gjennomføringsplanen blir ført opp i Hovuddokumentet. Gjennomføringsplanen blir behandla/godkjent av kunstutvalet. Deretter kan oppdraget settast i gang.

### **Vedlegg C: Betalingsplan (eventuelt inkludert i Hovuddokumentet pkt. 3)**

(Betalingsplan – sjå punkt 12 i Rettleiinga.)

Betalingsplanen blir lagt ved Kunstkontrakten ved kontraktsinngåing for å sikre at utbetalinga til Kunstnaren er klarlagt når prosjektet startar. Betalingsplanen kan reviderast etter behov i gjennomføringsplanen for å følgje framdrifta/prosessen.

### **Vedlegg D: Forslaget til Kunstnaren**

Dette er ein skildrande tekst og ei visualisering av Verket, intensjonen, ideen bak, konseptet, samt den visuelle og fysiske utforminga (materialvalet). Teksten og visualiseringa må gi nok opplysningar til at KORO, ved kunstutvalet, får ei forståing av forslaget. Teksten kan vere identisk med det forslaget Kunstnaren har levert i konkurranse, eller prosjektskildring/skisseutkast som svar på direkte førespurnad. Forslaget til Kunstnaren ligg som regel føre ved kontraktsinngåing og kan da leggest ved.

## **Vedlegg E-H kan følge Kunstkontrakten**

E: Det er viktig at Kunstnaren tar omsyn til *framdriftsplanen til byggeprosjektet* om Verket skal monterast til eller innpassast i bygget. Kunstnaren får framdriftsplan av kunstutvalet. Når Kunstnaren planlegg framdrifta si, må han/ho følgje framdriftsplanen til bygget.

F: *Skildring av fysisk arbeidsunderlag og relevant prosjektering* kan vere teikningane til arkitekten eller andre spesifikasjonar frå aktørane i byggeprosjektet. Kunstnaren får desse av kunstutvalet.

G: *Organisasjonskartet til byggeprosjektet* kan vere nyttig i dei tilfella kor Kunstnaren er avhengig av tett samarbeid med aktørane i byggeprosjektet. Kunstnaren får organisasjonskart av kunstutvalet.

H: Andre dokument kan vere utdrag frå kunstplanen eller annan informasjon som kan vere interessant for kunstnaren sitt arbeid med oppdraget.

## **3. Kunstkonsulent og kunstutval**

### **3.1 Kunstkonsulent**

Kunstkonsulenten er oppnemnt av KORO og er Kunstnaren sitt primære kontaktpunkt mot KORO, kunstutvalet og byggeprosjektet. Kunstkonsulenten skal ivareta pliktene til KORO og formidle vesentleg informasjon frå Kunstnaren til KORO. Kunstkonsulenten er representanten til KORO og kan gi Kunstnaren pålegg og aksept, men har ikkje myndigheit til å bryte Kunstkontrakten (slik myndigheit er lagt til direktøren for KORO).

Kunstkonsulenten skal gi Kunstnaren rettleiing, men Kunstnaren har også eit sjølvstendig ansvar for å skaffe nødvendige opplysningar i samband med realiseringa av Verket. Omfanget av rettleiing avhenger av oppdraget.

### **3.2 Kunstutval**

I dei fleste av prosjekta til KORO er arbeidet organisert gjennom eit kunstutval, som oftast med denne samansettinga: ein kunstkonsulent (leiaren av utvalet), ein representant for arkitekten (som har teikna bygget), byggherren (Statsbygg, Forsvarsbygg, osv.) og brukarinstusjonen. Til store prosjekt utnemner KORO fleire kunstkonsulentar. Brukarinstusjonen kan også vere representert med fleire.

Kunstutvalet sit på samla kompetanse om forholda som Verket skal inngå i:

- informasjon om dei visuelle grepa og materialvalet til arkitekten
- framdriftsplanen til byggherren og forhold knytt til Kunstnaren sitt arbeid på byggeplassen
- brukarinstusjonen sitt ansvar for drift og forvaltning

### **Om partane i Kunstkontrakten**

Kunstkontrakten blir inngått av to partar: Kunstnaren og KORO. KORO delegerer mykje av arbeidet til kunstkonsulenten og kunstutvalet. Desse har oppgåver og ansvar som er definert i dei ulike punkta i Vilkårane. Forholdet mellom KORO og kunstutvalet er regulert i egne avtalar. KORO har eit overordna ansvar for skriftleg rådgiving og prosjektering som kunstutvalet samla gir til Kunstnaren. KORO har ikkje ansvar for informasjon gitt av eit

enkelt medlem til Kunstnaren, bortsett frå kunstkonsulenten. Om Kunstnaren ønskjer meir spesifikke tenester (frå arkitekten, for eksempel), er det Kunstnaren som må dekke kostnadene. Ein må også inngå ein særskilt avtale.

**Eksempel:**

Kunstnaren ønskjer tekniske utrekningar av styrke i samband med installeringa av Verket

Det er anbefalt at Kunstnaren ser til at ei kvar oppgåve som utvalsmedlemmer utfører for han/henne, er nedfelt i ein skriftleg avtale. Slik unngår ein misforståingar.

## **4. Gjennomføringsplan**

Med utgangspunkt i forslaget til Kunstnaren (Vedlegg D) skal Kunstnaren levere ein gjennomføringsplan (Vedlegg B) til ein fastsett frist. I visse tilfelle kan forslaget til Kunstnaren først ligge føre ved innleveringa av gjennomføringsplanen.

### **4.1.1 Utarbeiding av gjennomføringsplan**

Gjennomføringsplanen er eit sentralt dokument i Kunstkontrakten. I tillegg til å fungere som eit planleggingsverktøy for Kunstnaren, kunstkonsulenten mfl. vil planen kunne avdekke om Verket er realiserbart. Det er derfor viktig at Kunstnaren leverer ein grundig plan. Gjennomføringsplanen skal ta høgde for kompleksiteten til Verket samt alle kostnader for å sikre at Kunstnaren og KORO ikkje blir påført unødvendige og uføresette kostnader. Om det i arbeidet med gjennomføringsplanen viser seg umuleg å fullføre prosjektet innanfor rammene til Kunstkontrakten, har partane rett til å avslutte Kunstkontrakten på dette stadiet, alternativt bli einige om ei omarbeiding av Kunstkontrakten. Normalt vil ein plan innehalde:

- Innleiande kort tekst om Verket og intensjonen/forslaget til Kunstnaren
- Skildring av hovudaktivitetane til Kunstnaren knytt til:
  - Produksjon i eige studio/atelier og eller hos underleverandør
  - Eventuelle transportbehov
  - Produksjon/installering på sjølve byggeplassen
- Aktivitetar som realiseringa av Verket er avhengig av:
  - Tenester utført av byggeprosjektet eller kunstutvalet
  - Søknad om offentlege løyve
  - Skildring av behov for tilrettelegging av Verket, for eksempel straum, fundamentering osv.
- Budsjett som synleggjer produksjonskostnadene, inklusive:
  - Materialkostnader, spesifisert for alle enkeltdelar
  - Honorar for leveransen, inklusive honorar til Kunstnaren og eventuelle underleverandørar
  - Transport

- Montering eller utføring på staden
- Reise og opphald
- Forsikring, eventuelle atelierutgifter i tidsrommet (husleige, straum, data, osv.)
- Ev. vederlag for bruk av anna verna åndsverk (sjå pkt. 4.1.2)
- Reserve, minst 10 % (bufferen til Kunstnaren, som også får resten)

Budsjettet må også synleggjere kva for føresetnader som er avtalt, for eksempel om byggherren tar kostnadene for grunnarbeid, straumtilførsel, fundamentering, osv.

- Framdriftsplan som viser:
  - Kunstnaren si ferdigstilling av Verket, inklusive start og avslutning på eventuelle delleveransar, montering i etappar eller arbeid på staden
  - Fristar for eventuelle avklaringar som KORO skal stå for

#### **4.1.2 Eventuelt samtykke frå tredjepart**

Dette punktet gjeld berre viss Kunstnaren inkluderer kunstnariske arbeid utført av andre eller fotografisk personavbilding i kunstprosjektet sitt, eller på anna vis er i kontakt med personvernet (sjå også pkt. 15.5). Avgjerdene knytt til opphavsrettsleg vern er svært omfattande og må vurderast av Kunstnaren i kvart enkelt tilfelle. Dei omfattar litterære og kunstnariske verk, fotografiske bilde, databaser og utøvande kunstnarar si framføring av verk i tillegg til film, lydopptak og kringkastingsendingar. Punktet slår fast at Kunstnaren må dokumentere nødvendig skriftleg løyve til slik bruk. Kunstnaren varslar KORO der dette er aktuelt.

[Eksempel kor samtykke kan vere nødvendig:](#)

[Fotografi som viser heile eller delar av ein annan kunstnar sitt verk](#)

[Ein lydinstallasjon med Arne Nordheims komposisjon frå 1975](#)

[Bruk av ein tekst av Lars Saabye Christensen i ein tekstinstallasjon](#)

[Appropriasjon](#)

#### **4.2 Behandling av gjennomføringsplanen**

Kunstnaren leverer gjennomføringsplanen til kunstkonsulenten, som sørgjer for at kunstutvalet behandlar planen på vegne av KORO. Om planen blir godkjent, kan Verket realiserast og ferdigstillast. Om planen ikkje blir godkjent, kan KORO be om betre utgreiing eller velje å avslutte Kunstkontrakten. Om Kunstnaren sjølv ønskjer å avslutte Kunstkontrakten på dette tidspunktet, skal KORO godta dette.

### **5. Partane sin rett til å bryte Kunstkontrakten**

#### **5.1 og 5.2 Kunstnaren/KORO sin rett til å bryte Kunstkontrakten**

Desse to punkta er "sikkerheitsventilane" til Kunstkontrakten viss det viser seg at Verket ikkje lar seg gjennomføre eller realisere innanfor rammene til kontrakten. I desse tilfella kan Kunstkontrakten bli broten utan at det blir rekna som misleghald:

Kunstnaren kan bryte Kunstkontrakten om det i arbeidet med gjennomføringsplanen viser seg umuleg å gjennomføre Verket innanfor rimelege økonomiske rammer for Kunstnaren,

med utgangspunkt i kontraktsummen.

KORO kan bryte Kunstkontrakten om Kunstnaren ikkje leverer dei planane og det arbeidet som er skildra i oppdraget frå KORO, forslaget til Kunstnaren eller godkjente endringar av desse.

### **5.3 Beskjed om brot**

Det er direktøren for KORO som har myndigheit til å bryte Kunstkontrakten. Den parten som bestemmer seg for å bryte Kunstkontrakten, skal derfor gi KORO beskjed om avgjerda slik at direktøren kan gjere det formelle brotet innan rimeleg tid.

### **5.4. Følgjer av broten kontrakt**

Om Kunstnaren ser at kunstprosjektet ikkje lar seg realisere innanfor budsjett og ønskjer å bryte Kunstkontrakten etter å ha levert gjennomføringsplan, skal Kunstnaren ha honorar for gjennomført arbeid. Størrelsen på honoraret er som regel identisk med summen for den første utbetalingsdelen, som blei overført ved kontraktinngåing. Alternativt: Om betalingsplanen allereie er godkjend, er det denne som gjeld.

## **6. Krav til Verket**

Plasseringa av Verket utandørs kan gjere det nødvendig med rammeløyve, igangsettingsløyve og ferdigattest i samsvar med Plan- og bygningslova. KORO har ansvar for at ein ansvarleg søkjar, arkitekten, står som avsendar av søknaden, mens Kunstnaren har ansvar for å skaffe all nødvendig dokumentasjon og opplysningar som Plan- og bygningsetaten i den aktuelle kommunen krev.

## **7. Forsikring**

Kunstnaren må sørgje for forsikring av sjølve Verket (tingskedeforsikring) samt ansvarsforsikring.

Tingskedeforsikringa skal dekke skade på Verket, inklusive ev. skisser, modellar og prosjekteringsdokument som er produsert i arbeidet med Verket. Forsikringa skal teiknast på "vilkår som er vanlege for den typen arbeid som Kunstnaren og medhjelparane hans/hennar skal utføre". Dette betyr at det er eit krav om at vanlege skadar som brann og røykskadar, tjuveri, hærverk og vasskadar skal vere dekt. Dersom Kunstkontrakten omfattar både produksjon i atelier og på byggeplass, må forsikringa dekke skadar på begge stadene. I tillegg må Kunstnaren sørgje for transportforsikring dersom det er behov for transport av heile eller delar av Verket. Når det blir teikna transportforsikring, må det sørgjast for tilleggsdekning om verdien overstig eventuell beløpsavgrensing i forsikringa.

Ansvarsforsikringa skal dekke ei kvar skade som Kunstnaren sjølv eller medhjelparane/underleverandørane hans/hennar påfører andre under produksjonen og monteringa av Verket.

[Eksempel på skadar som skal dekkast av forsikringa:  
Kunstnaren mistar ein hammar i golvet og skadar parketten](#)



## Kunstnaren mistar ein hammar på foten til ein av dei tilsette i byggeprosjektet Eit verk i glas knuser under transporten til monteringsstaden

Formålet med forsikringane er først og fremst å sikre kontraktverdien og ev. ansvar og tap som KORO (og oppdragsgivaren til KORO) kan komme i som følge av oppståtte skadar under produksjonen eller monteringa av Verket. Kunstnaren bør også vurdere andre forsikringar, som sjukeforsikring, rettshjelpsforsikring, osv.

Kravet om forsikring gjeld for den aktuelle perioden og med kontraktsummen for prosjektet som øvre grense. Er forsikringa tidsavgrensa, må ein sørge for at ein også har forsikringsdekning dersom det blir forskuvingar i framdrifta. Forsikringsplikta tar slutt ved overtakinga av Verket.

### **8. Forhold på byggeplassen**

Montering og arbeid med Verket på ein byggeplass vil ofte skje parallelt med andre aktivitetar på byggeplassen. Kunstkonsulenten er i desse tilfella pålagt å skaffe Kunstnaren nødvendig informasjon om framdrifta på byggeplassen.

Det er samtidig påkravd at Kunstnaren følgjer dei pålegga og instruksane som byggherren set for arbeidet på byggeplassen.

### **9. Fristar, framdrift og tilleggsbetaling**

Omgrepa *samordning* og *omlegging* handlar om fristar og samarbeid i ein prosess. Fristar i prosjektperioden gjer arbeidet føreseieleg, noko som er nødvendig når mange skal samarbeide. Fristane er også eit verktøy når Verket skal innordnast i eit byggeprosjekt. Punkt 9.1 og 9.2 poengterer at begge partane skal samarbeide og halde seg til fristane i framdriftsplanen. KORO har delegert denne oppgåva til kunstkonsulenten, som koordinerer dette med kunstutvalet.

Kunstkonsulenten kan pålegge Kunstnaren å delta i møte som er vesentlege for samordninga mot byggeprosjektet og revideringa av framdriftsplanen for eigne leveransar. Kunstkonsulenten skal også opplyse om føresetnader, endringar og anna som kan ha betydning for gjennomføringa. Samordninga mot byggeprosjektet kan handle om grensesnittet mellom kunst og bygg, kor Kunstnaren må definere kva som trengst av tilrettelegging eller samarbeid med byggeprosjektet.

Eksempel på grensesnitt:

Verket er ein berande teglsteinsvegg

Verket er eit glasarbeid som erstattar planlagt glas

Verket treng tilførsel av straum

#### **9.3 Krav om tilleggsbetaling**

Kunstoppdrag som inngår i eit byggeprosjekt, må tilpassast framdrifta til byggeprosjektet. Kunstnaren må vere innstilt på at det normalt er kunstprosjektet som må tilpasse seg byggeprosjektet. Kunstnaren må derfor vere innstilt på å vere fleksibel når det gjeld

tilpassing og endring av framdriftsplanen. Dersom ei omlegging av framdriftsplanen eller omfanget av endringar fører til at Kunstnaren får dokumenterbare meirutgifter, kan Kunstnaren krevje å bli kompensert for desse.

Eksempel på meirutgifter:

Overtid for handverkarar som skal montere på byggeplassen

Lagerleige i venteperioden

Kranleige for ekstra periode eller ny tid for montering

Kravet må opplyse om årsaka til kostnadene, og ein må legge ved dokumentasjon (timelister, fakturaer frå underleverandørar osv.). Mens KORO behandlar kravet, pliktar Kunstnaren å halde fram med arbeidet (også med endringane), slik at framdrifta ikkje stoppar opp.

#### **9.4 Krav om lengre frist**

Utgangspunktet er at framdrift og fristar er bindande, men om KORO eller ytre forhold hindrar framdrifta til Kunstnaren, kan framdriftsplanen endrast. Om Kunstnaren ser at han/ho ikkje kjem til å halde framdriftsplanen, må Kunstnaren varsle kunstkonsulenten omgåande. Kunstnaren pliktar også å aktivt handle for å unngå forseinkingar. Om Kunstnaren ikkje sender varsel eller sender det for seint, kan han/ho ikkje rekne med å få erstatning. Forhold Kunstnaren burde tatt i betraktning på kontrakttidspunktet, eller forhold han/ho kan avverje utan å anstrenge seg vesentleg, gir ikkje krav på forlenging av frist.

Eksempel på årsaker til forlenging av frist:

Manglande leveranse av framdriftsplanen til bygget (KORO sitt ansvar)

Streik, lockout

Ekstraordinære vêrforhold

### **10. Endringar og avbestilling**

Kunstnaren sitt arbeid med oppdraget er allereie definert (i forslaget til Kunstnaren og gjennomføringsplanen). Om byggeprosjektet endrar seg så mykje at Kunstnaren sitt arbeid også må endrast, må begge partane vere einige om kva for endringar som skal gjerast. Typen endring og konsekvensen den får i gjennomføringsplanen, skal skildrast i eit dokument som blir underteikna av begge partar og lagt ved Kunstkontrakten.

Dersom partane ikkje blir einige om endringane, kan KORO anten fasthalde det opphavleg avtalte Verket eller avslutte Kunstkontrakten i sin heilskap. Kunstnaren vil i så fall ha krav på avbestillingserstatning. Han/ho vil da få utbetalt kontraktsummen minus materialkostnader for det arbeidet som ikkje er gjort. Det vil her vere naturleg å gjennomgå gjennomføringsplanen og betalingsplanen for å vurdere størrelsen på beløpet.

### **11. Kontraktsum**

Kontraktsummen er definert i kontraktdokumentet som blir signert av partane. Sidan dei økonomiske rammene er definert allereie før Kunstnaren får Kunstkontrakten, er det

sjeldan beløpet endrar seg. Om det blir endra i samband med gjennomføringsplanen, skal endringa skildrast i eit dokument som blir underteikna av begge partar og lagt ved Kunstkontrakten. Om partane blir einige om tilleggsbetaling på grunn av endringar i framdriftsplanen eller endringar i Verket, blir dette tillegg til kontraktsummen.

## **12. Betaling og fakturering**

I samband med kontraktsinngåinga skal ein avtale ein betalingsplan med datoar for milepælar som utløyer utbetaling frå KORO. Hensikta med betalingsplanen er å sørge for at Kunstnaren får betalt for utlegga og kostnadene sine undervegs i takt med verdiaukinga til Verket. Betalingsplanen kan reviderast i gjennomføringsplanen for å følgje aktivitetar og framdrift.

Betalingsplanen skal *minst* innehalde tre milepælar for utbetaling: ved signering av Kunstkontrakten (som forskot for arbeid med gjennomføringsplanen), ved godkjend/behandla gjennomføringsplan (som forskot for igangsetting) og etter overlevering av ferdigstilt verk (minst 1/3). I dette tilfellet kan betalingsplanen inngå i Hovuddokumentet. Eit større prosjekt fordrar gjerne fleire milepælar enn eit mindre prosjekt. Da kan ein lage eit eige vedlegg som viser desse (Vedlegg C).

Utbetalingar frå KORO skjer etter at kunstutvalet har stadfesta at milepælen er nådd. Utanlandske kunstnarar må sjølve sende faktura ved avtalte milepælar.

Om byggeprosjektet fremmer krav mot KORO på grunn av forhold som Kunstnaren er skuld i, blir Kunstnaren halden ansvarleg for inntil 10 % av kontraktsummen.

## **13. Overtaking**

Kunstkonsulenten innkallar til overtakingsforretning etter at Kunstnaren har meldt frå om planlagt ferdigstilling. Det er partane, ved kunstutvalet og Kunstnaren, som inspisierer Verket.

Dokumentasjonsskjemaet til KORO blir fylt ut av Kunstnaren og levert KORO, ved kunstkonsulenten.

Kunstnaren må oppbevare modellar, skisser, prøvetrykk o.l. til etter overtakingsforretninga, i tilfelle partane treng dokumentasjon på eventuelle krav.

[Eksempel på at KORO nektar overtaking:](#)

[Avtalt raud teglsteinsvegg bak Verket er måla kvit](#)

[Verket representerer ein sikkerheitsrisiko](#)

[Det manglar vesentleg dokumentasjon knytt til drift og vedlikehald](#)

Godkjent overtaking fritar Kunstnaren for risikoen og forsikringsansvaret for Verket, og utløyer siste utbetaling av honoraret for oppdraget.

I spesielle tilfelle kan ein avtale delovertaking, for eksempel om Verket blir montert i fleire

separate delar over ein lengre periode.

## **14. Eigedomsrett og forvaltning**

### **14.1 Eigedomsrett**

I dei fleste kunstprosjekta som KORO inngår avtale om, er det staten som eig Verket. Viss det er andre som skal ha eigedomsretten, vil Kunstkontrakten opplyse om dette.

### **14.2 Vising og framføring av Verket**

Eigaren av Verket står fritt til å flytte, vise eller ikkje vise Verket. Den einaste avgrensinga er den som følgjer Åndsverklova § 3, som seier at eit verk ikkje må gjerast tilgjengeleg for allmenta på ein måte som er krenkande for det litterære, vitskaplege eller kunstnariske omdømmet eller eigenarten til Kunstnaren, eller for omdømmet eller eigenarten til Verket. Kunstnarens si subjektive oppleving er ikkje avgjerande; kva som er krenkande, blir avgjort etter ei objektiv vurdering. Dette gjeld også framføringa av Verket (video, film, lydopptak, osv.).

### **14.3 Forvaltning**

Det overordna forvaltningsansvaret til KORO inneber å administrere verka som blir verande i statens eige, når det gjeld tilstand, sikringstiltak, plassering og eigedomsforhold. KORO skal også sette inn tiltak ved skade, flytting av verk, sal av statlege bygg, osv. KORO er den avgjerande myndigheita i forvaltningssaker og utformar pålegg overfor brukarinstansar.

Når Verket blir overtatt, inngår KORO ein avtale med brukarinstitusjonen (Brukaravtalen). I den blir brukarinstitusjonen pålagt ansvaret for dagleg forvaltning, drift og vedlikehald frå og med godkjent overtakingsforretning. I tillegg blir brukarinstitusjonen pålagt å stå for alle utgifter i samband med dette. Avtalen inneheld også ein instruks om korleis dagleg forvaltning, drift og vedlikehald skal utførast, mellom anna med utgangspunkt i dokumentasjonsskjemaet som Kunstnaren har levert ved overtakinga.

Brukaravtalen inneheld også avgjerder om at Verket blir vist nødvendig respekt og omtanke, og at Kunstnaren skal bli varsla ved ei kvar planlagt endring av Verket. Kunstnaren kan motsette seg slike endringar, men kan ikkje motsette seg at Verket blir destruert.

Når KORO inngår ein avtale om levering av kunst for andre statlege institusjonar enn dei som er direkte tilknytt dei faste ordningane til KORO, utformar KORO ei brukarrettleiing med verksliste, vedlikehaldsinstruks og skildring av god forvaltningsskikk. Rettleiinga viser også til plikter etter Åndsverklova.

[Eksempel på andre statlege og delstatlege institusjonar:](#)

[Sjukehus](#)

[Nasjonale kulturbygg](#)

[Særskilte oppdrag KORO tar på seg](#)

## 15. Opphavsrett og utnytting av Verket

### 15.1 Rettane til Kunstnaren

Når ikkje anna er avtalt, har Kunstnaren rett til å framstille ytterlegare fire eksemplar som han/ho kan overlate (ev. selje) til andre, samt eitt visingseksemplar som Kunstnaren sjølv beheld. Viss omstenda tilseier at det er aktuelt å avgrense eller auke Kunstnaren sin rett til framstillingseksemplar utover denne hovudregelen, skal dette vere avtalt i Hovuddokumentet.

Sidan kunstprosjekta til KORO tar utgangspunkt i stadspesifikke omstende og situasjonen til spesifikke brukargrupper, kan produksjon av ytterlegare eksemplar av Verket i nokre tilfelle vere lite kunstfagleg tenleg. For film, lydopptak, digitale opptak og overføringar kan det vere aktuelt å inngå avtale om eit anna eksemplartal.

*Omarbeidd form* betyr at Kunstnaren gjer vesentlege endringar, som for eksempel motivval som slektar på originalen. Annan størrelse, annan farge, bruk av anna materiale eller plassering av Verket i ein ny kontekst er ikkje nødvendigvis tilstrekkeleg. Når endringa ikkje kvalifiserer til ei omarbeiding, er den endra framstillinga også omfatta av eksemplaravgrensinga.

Om Verket består av fleire delar, gjeld 4+1-regelen for både heilskapen og dei enkelte delane. Det vil seie at om Kunstnaren ønskjer å utnytte éin del vidare, må det skje i form av ei omarbeiding. Hensikta er å ta vare på integriteten til Verket, da det er skapt for eit bestemt formål.

[Eksempel på verk som består av fleire delar:](#)  
[Fotoserie definert som eitt verk](#)  
[Fleire element som er integrert i arkitektur](#)  
[Triptyk](#)

### 15.2 Framføring

(Framføring – sjå Ordforklaringar på side 19)

Oppdrag som omfattar film, lys, lydopptak og/eller andre digitale format, skal opplevast. Slik Åndsverklova er formulert, er det nødvendig å ha ein regel om sjølve framføringa av Verket. Derfor omhandlar punktet KORO sin rett til å framføre Verket, ein rett ein overtar samtidig med overtakinga av Verket.

KORO sin rett til framføring kan, med mindre anna er avtalt, overtakast heilt eller delvis saman med det leverte Verket. Ein kan inngå ein særskilt avtale om tidsavgrensing av framføringsretten. Om framføringa av Verket berre kan skje på ein bestemt stad, må det komme tydeleg fram i Kunstkontrakten.

Kunstnaren leverer fire framføringseksemplar. Om det oppstår behov for utskifting eller konvertering til anna format av desse, har KORO anledning til å produsere eigne framføringseksemplar slik at det til ei kvar tid ligg fire eksemplar føre. Dei fire eksemplara er tenkt fordelt slik:

To til brukaren, der eitt er til framføringa av Verket og eitt er kopieringsgrunnlag.  
To til KORO, der eitt er til framføring i arkivet til KORO/lagring i kunstdatabasen og eitt er kopieringsgrunnlag.

For at Kunstnaren sjølv kan sikre kvaliteten på framføringseksemplaret, er det vanleg at Kunstnaren sjølv framstiller nytt framføringseksempel (på bestilling frå brukaren). KORO er ikkje forplikta til å sørge for utskifting.

Når kunstprosjektet omfattar framføring av musikkverk, har Kunstnaren ansvar for å opplyse KORO om det er nødvendig med avtale med TONO. Ein slik avtale må inngåast av den som skal stå for framføringa (som oftast brukarinstusjonen). KORO har ansvar for å gjøre brukaren merksam på dette i Brukaravtalen/ved overtakinga.

### **15.3 Rettane til KORO**

Hensikta med punktet er å sørge for at KORO får utført formidlingsoppgåvene i samsvar med vedtektene til KORO. Som oppdragsgivar på vegne av staten skal KORO formidle kunnskap om kunst i det offentlege rommet. Punktet omhandlar KORO sin rett til å dokumentere Verket, samt vise og publisere dokumentasjonen i tilknytning til eiga formidlingsverksemd. Slike rettar er regulert av Åndsverklova og blir mellom anna ivaretatt av BONO. Punktet skal også ivareta særskilte behov hos samarbeidspartnarane til KORO: Statsbygg, Forsvarsbygg og andre statleg eigde/medfinansierte byggeprosjekt.

KORO har rett til fotodokumentasjon (eller video/lydopptak) av Verket i samband med prosessen og overtakinga. I all framføring av slik dokumentasjon skal Kunstnaren namngivast. KORO sin rett til å bruke dokumentasjonen er avgrensa i punkta under.

#### **15.3.1 Dokumentasjon**

Arkivet og kunstdatabasen til KORO er både fysisk og elektronisk. Arkivet omfattar verk som opphavleg blei skaffa gjennom ei av ordningane til KORO (statleg, KOM, URO, Innkjøpsordninga) og oppdragsprosjekt, og inkluderer dermed verk som seinare er overdratt til andre. Arkivet omfattar innkjøp, oppdrag, temporære og permanente prosjekt samt relasjonelle og performative prosjekt.

Statsbygg publiserer ei ferdigmelding som dokumenterer byggeprosjektet inklusive kunsten. Publikasjonen blir nytta til informasjonsformål, og avgjerda tar vare på Statsbygg sin rett til å vise Verket fotografisk i denne.

Hensikta med avgjerda i tredje ledd er at KORO og personar som medverkar i utviklinga av andre KORO-prosjekt, kan nyttiggjere seg av erfaringar og vise eksempel frå produksjonen til KORO. Avgjerda tilgodeser så vel KORO som byggherren. Slike eksemplar skal ikkje kunne kopierast for ekstern bruk utan godkjenning frå Kunstnaren.

KORO skal kunne presentere verksemda si gjennom avbilingar/dokumentasjon av prosjekta for eit utvida publikum i eigne lokale, det vil seie for andre enn dei som medverkar i prosjekta.

Ein kan berre formidle korte utdrag av lydopptak, film og andre verk som treng teknisk framvisingsutstyr. Om Verket skal framførast i sin heilskap som ledd i formidling, skal dette avtalast særskilt (vedlegg B–D). Formidlinga må også klarerast med eventuelt andre rettshavarar.

På grunn av den store årlege produksjonen av nye kunstprosjekt har KORO ein avtale med BONO som regulerer vederlag for publisering/framføring av verk. Dette gjer arbeidet til KORO enklare, samtidig som rettane til Kunstnaren blir sikra gjennom BONO. Med mindre anna er avtalt, får også ikkje-medlemmer vederlag gjennom BONO.

### **15.3.2 Framføring i presse og kringkasting**

Formålet med punktet er å legge til rette for at prosjekta til KORO blir kjende for allmenta. Slik presentasjon fordrar gode foto av verka. Åndsverklova opnar for at presse og kringkasting kan vise kunstverk og fotografiske verk fritt ved omtale i dagshending når saka gjeld sjølve Verket.

[Eksempel på dagshending:  
Verket eller heile prosjektet er ferdigstilt  
Presentasjon/markering av Kunstnaren og Verket på staden](#)

Om avbildingane blir gjort tilgjengelege på nettsida til KORO, skal tilgangen til offentleggjing i media regulerast med ei særskilt passordbeskytta adresse som berre utvalde representantar frå media får tilgang til.

For musikk/lydopptak, film osv. er det lagt til rette for at media skal kunne sitere så langt Åndsverklova tillèt det, om ikkje Kunstkontrakten spesifiserer anna. Når framføringa eller visinga av eit verk inngår i dagshending, kan korte utdrag formidlast fritt ved kringkasting eller film som dekker hendinga (eller heile Verket om det er av lite omfang). Om media skal framføre film eller musikk/lydverk, må bruken avklarast med TONO. Bilda som KORO gjer tilgjengelege, skal vere merka med opphavsrettsleg informasjon. Media er deretter sjølv ansvarleg for eigen bruk.

### **15.3.3 Publisering**

Avgjerda speglar den ordinære publiseringspraksisen til KORO. Når KORO skal framstille andre typar trykksaker, for eksempel bøker, blir det avtalt særskilt med Kunstnaren. Om Kunstnaren er representert ved BONO, inngår ein avtalen med BONO.

Elles gjeld dei same avgjerdene som angitt for framføring i presse og kringkasting.

### **15.3.4 Formidling og utlån**

Hensikta er å støtte opp om formidlingsverksemda til KORO i form av foredrag o.l. Slik formidling er det først og fremst KORO sjølv som står for. Formidlinga skjer både i form av omtale av det enkelte prosjektet og i form av meir generell omtale av verksemda til KORO.

Punktet gir også KORO tilgang til å låne ut bilde til slik bruk. Lånaren er deretter sjølv ansvarleg for eigen bruk.

Ved utlån skal både fysiske bilde og digitale filer vere merka med namnet til Kunstnaren og fotografen samt tittelen på og årstalet til Verket. Lånaren skal også få informasjon om at han/ho både har ansvar for å vurdere om bruken krev samtykke, og ev. innhente nødvendig samtykke frå Kunstnaren/BONO. Dette er fordi fotografi av kunstverk ikkje kan visast utan samtykke frå rettshavaren (eller med heimel i Åndsverklova).

#### **15.3.5 Overføring av rettane til KORO**

Rettane til KORO som blir skissert i pkt. 15, gjeld eiga verksemd og kan ikkje overførast til andre. Om verksemda til KORO blir endra/inngår i ein annan eigarstruktur, følgjer rettane med.

#### **15.4 Skisser, modellar, prøvetrykk o.l.**

I utvalde kunstprosjekt ønskjer KORO å presentere prosjektet og aktuelle verk for allmenta gjennom utstilling av skisser, modellar, prøvetrykk, foto, osv. Dette skjer normalt i samband med overleveringa av Verket eller ved opninga av det aktuelle bygget. Det er anledning til utstilling i inntil åtte dagar utan vederlag. Løyve til utstilling av konkurransemateriell er regulert i konkurranseprogrammet. Materialet skal normalt leverast tilbake til Kunstnaren. Ønskjer KORO å behalde noko av materialet, skal dette avtalast særskilt med Kunstnaren. Viss Kunstnaren sjølv ikkje ønskjer å få materialet tilbake, har KORO ikkje plikt til å oppbevare det.

#### **15.5 Rettane til tredjepart**

Punktet gjeld i dei tilfella kor Verket inkluderer bruk av anna opphavsrettsleg verna verk. Vern gjeld også for fotografisk avbildning av personar ("retten til eige bilde").

Det er Kunstnaren sitt ansvar å hente nødvendige løyve og avklare rettar som gjer det muleg for KORO å formidle Verket som skissert i heile punkt 15. Eksempel på slike situasjonar er nemnt under punkt 4.1.2.

### **16. Misleghald**

Punktet gjeld misleghald hos både KORO og Kunstnaren. Ved *forseinkingar* hos Kunstnaren er hovudsanksjonen erstatning. Ved *manglar* er sanksjonen utbetring. Det er likevel ganske store avgrensingar i ansvaret Kunstnaren kan pådra seg under desse vilkåra.

#### **16.1 Erstatning ved forseinking**

Kunstnaren er berre erstatningsansvarleg for forseinking dersom KORO blir halde ansvarleg av byggherren. Kunstnaren sitt ansvar er avgrensa til maks 10 % av kontraktsummen.

[Eksempel på tilfelle der Kunstnaren er erstatningspliktig:](#)

[Kunstnaren har bestilt, men nyttar ikkje, kran til montering av Verket](#)

[Kunstnaren leverer ikkje avtalt materiale til entreprenør som skal installere](#)

#### **16.2.1 Når er det mangel**

Det er mangel dersom Verket ikkje er i samsvar med Kunstkontrakten ved overtakinga og



dette skuldast forhold Kunstnaren er ansvarleg for. Mangelomgrepet inkluderer også skade på Verket som følge av slik mangel, sjølv om skaden oppstår etter overtaking.

Eksempel på mangel etter overtaking:

Lampe lyser ikkje på grunn av feil montering

Folien på glas losnar i regnvêr

Skulptur losnar på grunn av dårleg fundamentering (som Kunstnaren er ansvarleg for)

### **16.2.2 Utbetring**

Kunstnaren har rett og plikt til å utbetre manglar. Dersom Kunstnaren ikkje overheld utbetringssplikta, har KORO rett til sjølv å utbetre for Kunstnaren si rekning. KORO skal i så fall varsle Kunstnaren minst to veker på førehand. Kunstnaren har inga plikt til å utbetre dersom kostnadene til utbetringa ikkje står i rimeleg forhold til det ein oppnår. Kva som er rimeleg forhold, må vurderast i kvart enkelt tilfelle, og ein må vege den økonomiske interessa til Kunstnaren mot KORO si interesse i Verket. Kombinasjonen utbetring og prisavslag kan også vere aktuelt.

### **16.2.3 Prisavslag**

Dersom utbetringa ikkje verkar å stå i rimeleg forhold til det ein oppnår, kan KORO i staden krevje prisavslag. Utmålinga av prisavslaget skal baserast på ein reduksjon i marknadsverdien til Verket. Om marknadsverdien er vanskeleg å fastlegge, kan ein ta utgangspunkt i det Kunstnaren har spart ved å ha levert mangelfullt.

### **16.2.4 Erstatning ved mangel**

Om Kunstnaren forårsakar skadar i omgjevnadene rundt Verket, kan han/ho bli halden ansvarleg for kostnader ved utbetring av skadar på bygg eller anlegg. Dette er definert som mangel forårsaka av forsømming. Terskelen for å bli ansvarleg er svært høg.

Ved grov aktløyse/forsett kan KORO også krevje at Kunstnaren dekker det økonomiske tapet deira.

### **16.2.5/16.2.6 Reklamasjon og overtaking/Seinare reklamasjon**

Synlege manglar skal reklamert seinast når overtakingsforretninga blir avslutta.

Manglane kan altså ikkje gjerast gjeldande etter dette tidspunktet. Med "synlege manglar" meiner ein manglar som ein vil kunne avdekke ved ei alminneleg aktsam undersøking, inklusive føresetne eller nødvendige testar for kontroll.

Eksempel på alminneleg aktsam undersøking og testar:

Sjekke at alle lyskjelder verkar som avtalt

Sjekke at programmeringa til eit lydverk går som avtalt

Sjekke dokumentasjon av nødvendig sertifisering for brannsikkerheit

Dersom Verket har manglar som *ikkje* lar seg avdekke ved slik aktsam undersøking eller slike testar, må KORO reklamere innan rimeleg tid etter at KORO har eller burde ha oppdaga mangelen. Den absolutte reklamasjonsfristen er fem år frå overtakinga, men dette

gjeld ikkje ved forsett eller grov aktløyse. Ved forsinka reklamasjon mistar ein mangelkravet. Fristen "rimeleg tid" gir noko lengre tid enn fristen "utan ugrunna opphald". Definisjonen av rimeleg tid har også samanheng med årsaka til gått tid.

[Eksempel på rimeleg tid:](#)

[KORO kan vere avhengig av å bli orientert av brukaren om mangelen](#)

### **16.3 KOROs betalingsmisleghald**

Den viktigaste kontraktplikta til KORO er å betale honorar, tilleggsbetaling og eventuelt vederlag til Kunstnaren. Ved betalingsmisleghald pliktar KORO å utbetale forseinkingsrenter. Rentesaftsen blir justert av Finansdepartementet to gonger årleg og er p.t. 8,75 prosent.

Det kan oppstå misleghald frå KORO si side viss for eksempel kunstkonsulenten ikkje hjelper Kunstnaren som planlagt. I desse tilfella vil Kunstnaren kunne ha krav på justering av vederlag og ev. forlenga frist slik at han/ho får kompensert for konsekvensane av misleghaldet til KORO.

### **16.4 Heving**

Kunstnaren kan heve Kunstkontrakten dersom KORO vesentleg mislegheld betalingsplikta. Kva som ligg i "vesentleg", må avgjerast i kvart enkelt tilfelle, men hovudregelen er at KORO ikkje skal halde utbetaling tilbake utan grunn.

KORO kan heve Kunstkontrakten ved vesentleg misleghald knytt til forseinking, framdrift eller sjølv skapinga av Verket. Misleghaldet kan også bestå i brot på andre reglar, for eksempel gjentekne brot på reglar for helse, miljø og sikkerheit på bygg-/anleggsplassen. Konsekvensane av heving er ikkje direkte regulert i Vilkåra. Vanlegvis utløyser rettmessig heving eit erstatningsansvar, som også kan gjelde her. Det må i kvart enkelt tilfelle vurderast kva som skjer med sjølv Verket etter ei heving. Ein kan nekte å overta det eller levere det tilbake til Kunstnaren. KORO kan også overta det delvis ferdigstilt og så ferdigstille det. Det kan for eksempel vere vanskeleg å levere Verket tilbake til Kunstnaren om det er ein del av ein bygningskropp.

## **17. Oppmannsavgjerd**

Om det oppstår usemje (tvist) om kontraktforholdet, har partane mulegheit til å søke usemja løyst ved ein oppmann (eller meklar) som skal forsøke å få til semje (forlik). Partane skal vere einige om kven som skal vere oppmann. Oppmannen treng ikkje vere jurist, men kan vere ein med særleg innsikt i forholdet som utgjør usemja mellom partane, for eksempel ein kunstnar, arkitekt eller ingeniør.

Oppmannsavgjerda skal vere bindande. Det vil seie at ingen av partane seinare kan angripe avgjerda utan å gå til dei ordinære domstolane.

## **18. Tvist**

Tvistar som ikkje er løyst av oppmann, kan avgjerast ved skiltdom. Ved skiltdom søker ein

tvisten løyst utanom dei ordinære domstolane. Skiltdomsavgjerda kan gjennomførast raskare enn ved ordinære domstolar og er endeleg (kan ikkje bli anka som i dei ordinære domstolane).

Andre tvistar enn dei som blir søkt løyst av oppmann eller ved skiltdomsavgjerd, skal behandlast ved ordinære domstolar. I dei fleste tilfella vil det vere mest hensiktsmessig å nytte rettskrinsen på den staden kor Verket blir oppført, slik at ein enkelt kan inspisere det, osv. Ein kan likevel velje ein annan rettskrins om det blir rekna som meir hensiktsmessig.

Tvistar som blir avgjort i norske domstolar, er gjeldande i dei landa som er med i Lugano-konvensjonen (dei fleste i Europa). Er Kunstnaren frå eit land som ikkje er omfatta av Lugano-konvensjonen, skal tvisten avgjerast ved skiltdom i Noreg slik at ein unngår fleire rundar i rettssystemet i andre land.

## Ordforklaringar

Avtale	er det same som Kontrakt. Avtalen/Kunstkontrakten inkluderer alle kontraktdokument (Hovuddokumentet og alle vedlegg)
Betalingsplan	kontraktsummen blir utbetalt i ratar, avtalt av Kunstnaren og KORO
Brukar	den institusjonen/staden som mottar Verket, er definert som brukar
Framføring	når Verket treng teknisk utstyr for å sjåast/høyrast, i motsetnad til vising, som gjeld for verk ein opplever utan teknisk utstyr
Ledd	juridisk namn på avsnitt i teksten. "Andre ledd i punktet" = andre avsnitt i punktet
Leveranse	avlevering av heile eller delar av Verket frå Kunstnaren til KORO
KOM	Kommunal- og fylkeskommunal ordning i KORO
Kontraktdokument	alle dokumenta som inngår i Kunstkontrakten/Avtalen, inklusive vedlegga
Kunstnaren	Kunstnaren som part i Kunstkontrakten kan vere éin person, fleire samarbeidande personar eller eit studio/firma. Vilkår gjeld for den/dei som inngår Kunstkontrakten.
Overtaking	når arbeidet til Kunstnaren er ferdig, og KORO godkjenner Verket

Skape	å produsere Verket frå idé til ferdigstilling, utføre og fullføre oppdraget
Skapinga	utføringa av oppdraget
Tvist	usemje om konsekvensane i Kunstkontrakten
URO	Uteromsordninga i KORO
Verket	kunstverket, kunstprosjektet, det kunstnariske arbeidet
Vilkåra	refererer til dei generelle vilkåra som gjeld for oppdrag frå KORO: <i>Alminnelege vilkår for kontrakt om kunstopdrag mellom Kunst i offentlege rom (KORO) og Kunstnaren</i>
Vising	presentasjon av eit fysisk eksemplar slik at det kan opplevast direkte av tilskodar, det vil seie utan at det blir nytta særskilte tekniske hjelpemiddel

### **Tilvising til lover, forskrifter, osv.**

(kjem seinare)